

Asia: VN/2801/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Laki jätelain muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

Westenergy Oy pitää esitettyjen muutosten tavoitteita kannatettavina, sillä tehokkaan jätteen materiaalihyödyntämisen edellytyksenä ja mahdollistajana toimii mahdollisimman kattava materiaalivirrat laadukkaina pitävä syntypaikkalajittelu ja erilliskeräys. Esitetyssä muodossa pykälä on kuitenkin edelleen luonteeltaan ohjeellinen ja on todettava, että olennaisimmat toimet materiaalikierrätyksen lisäämiseksi pitäisi keskittää markkinoiden luomiseen. Nykyisellään kierrätyskelpoisen jätteen läpimeno uusiksi materiaaleiksi ja tuotteiksi kärsii epäedullisesta kilpailuasemasta neitseellisiin materiaaleihin nähden. Tämän kustannuskilpailukyvyn vahvistaminen on keskeistä, jotta erilliskerätty jäte oikeasti päätyisi hyötykäyttöön materiaaleina nykyistä laajemmassa määrin.

15 c §. Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energiajätteenä

Westenergy Oy kannattaa ehdotettua kieltoa. Esitys vahvistaa selkeästi etusijajärjestystä ja kiinnitämme huomiota siihen, että energiajätteeseen päätyvä materiaali on usein volyymeiltään ja laadultaan soveltuvampaa teollisen mittakaavan kierrätykseen kuin kotitalouksien sekajäte. Haluamme tässäkin kohdassa painottaa, että kierrätyskelpoisen materiaalin saatavuuden parantamisen ohella on samanaikaisesti myös vauhditettava toimia sen kysynnän lisäämiseksi. Tämä aiemmin kaavailtuun kiertotalouslakiin nähden suppea esitys ei kuitenkaan tarjoa siihen merkittäviä ratkaisuja.

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

Ei lausuttavaa.

21 b §. Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

Ei lausuttavaa.

22 §. Valtion viranomaiset

Ei lausuttavaa.

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

Ei lausuttavaa.

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus

Ei lausuttavaa.

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Ei lausuttavaa.

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

Westenergy Oy katsoo, että tavoitteet siirtoasiakirjan laatimisvelvoitteen yksinkertaistamiseksi ovat sinänsä ymmärrettävät. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että ei-vaarallisen jätteen alkuperän ja kuljetusten seurattavuus on nykyisellään Suomessa heikkoa, mikä osaltaan kannustaa etusijaperiaatteen ja ympäristölainsäädännön vastaiseen toimintaan. 15 § pyrkimykset jätteiden sekoittamisen ehkäisyyn edellyttäisivät rinnalleen läpinäkyvyyttä ja seurattavuutta läpi koko ketjun, mihin laissa ei esitetä merkittäviä uusia työkaluja. Esimerkiksi jätteen tunnistamisen ja datanjaon ratkaisut jätettä käsittelevien ja kuljettavien toiminnanharjoittajien välillä voidaan jossain määrin toteuttaa sopimusperusteisesti mutta ratkaisu kaipaisi rinnalleen myös vahvempaa normiohjausta ja viranomaisvalvontaa.

122 §. Tiedonsaantioikeus

Ei lausuttavaa.

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

Westenergyn yleinen kanta on, että jätelain 5 luvun järjestämisvastuu sekä vastaavasti viranomaisvalvontaan liittyvät vastuut tulisi kokonaisuudessaan siirtää kunnilta alueelliselle tasolle koko maan kattavasti, tarvittavat muutokset muun muassa jätelakiin ja kuntalakiin tehden. Moderni jätehuolto ja kiertotalous edellyttävät järjestämistavasta riippumatta enenevässä määrin resursseja ja väestörakenteen muuttuessa tasavertaiset edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen heikentyvät. Kunnallinen jätehuolto on maassamme jo pitkälti järjestetty alueellisiin yhtiöihin ja myös vastuiden järjestäminen samalla tasolla olisi loogista. Tällaista ratkaisua ei kuitenkaan ole ehdotettu.

Nykyisen järjestyksen puitteissa paikallisten resurssien ja kyvykkyyksien taso ei ole kaikkialla Suomessa riittävä ja lisävelvoitteista syntyy todennäköisesti lisävaihteluita valvonnan toteutumiseen ja tehokkuuteen. Pelkkien velvoitteiden lisääminen kunnille ei paranna niiden kykyä suorittaa nykyisiä tehtäviään.

Voimaantulosäännös

Ei lausuttavaa.

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Ei lausuttavaa.

Muuta huomioitavaa

Mahdolliset muut huomiot hallituksen esitysluonnokseen

Westenergy Oy kannattaa yleisesti ottaen lain keskeisiä muutosehdotuksia mutta painottaa, että ne eivät yksistään merkittävästi edistä kiertotaloutta ja kierrätysasteiden nousua ilman jo aiemmin peräänkuuluttamiamme kierrätysmateriaalien markkinaa tukevia politiikkatoimia. Näkemyksemme on, että parhaat tulokset materiaalikierron lisäämiseksi saavutetaan vaikuttamalla voimakkaasti tuotteiden arvoketjun alkuun, jossa tehdyt suunnitteluratkaisut ja materiaalivalinnat pitkälti ohjaavat niiden kierrätyskelpoisuutta. Kiertotalouden kustannustehokkuuden kannalta nämä olisivat aivan keskeisiä asioita, joihin on toisaalta myös hankala puuttua pelkästään kansallisella lainsäädännöllä.

Pidämme kannatettavana sitä, ettei jätelain muutoksessa ole päädytty esittämään velvoitetta tehottomaan sekajätteen esilajitteluun vaan pyrkimykset on kohdennettu syntypaikkalajittelun vahvistamiseen. Sen sijaan emme voi kuin ihmetellä ilmeistä ristiriitaa tämän luonnoksen ja samaan aikaan lausunnoilla olevan energian alkuperätakuulain välillä. Jätelain muuttamisen perusteluissa on seikkaperäisesti todettu, miksi sekajätteen laitospäiväisen esilajittelun velvoittaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Samaan aikaan alkuperätakuulaissa on päädytty täysin päinvastaiseen ehdotukseen, joka näennäisestä vapaaehtoisuudestaan huolimatta johtaa tällaisten esilajittelulaitosten rakennuspakkoon muun energiasäätelyn tulevien velvoitteiden kautta. On ensinnäkin uskomatonta, ettei näin keskeistä jätehuoltoon liittyvää kysymystä kyetä ratkaisemaan selvästi ja yksiselitteisesti jätehuoltoon liittyvässä lainsäädännössä, vaan siihen puututaan toissijaisesti energialainsäädännön kautta. Lisäksi on huolestuttavaa, että jätelain valmistelussa ansiokkaasti esille nostettu kysymys esilajittelun huomattavista kustannuksista sen hyvin rajalliseen hyötyyn nähden ei näyttäyty laisinkaan merkittävänä, kun asiaa viedään energialainsäädäntöön.

Mikäli päädyttäisiin siihen, että esitetyistä perusteluista huolimatta sekajätteen esilajittelua halutaan Suomessa toteuttaa, tulisi asia pystyä ratkaisemaan tyhjentävästi jätelaissa. Lisäksi, mikäli tällaisia velvoitteita asetetaan lainsäädännössä, tulisi jätelaissa myös huomioida esilajittelun yhtymäpinta tuottajavastuuseen. Sekajätteen esilajittelulla erotellaan todennäköisesti suurelta osin tuottajavastuun alaista pakkausmateriaalia, jolloin kustannus lajittelusta siirtyy lajittelulaitoksen toiminnanharjoittajalle. Sekajätteen esilajittelu on Westenergy Oy:n laatimien selvitysten perusteella lähtökohtaisesti tappiollista toimintaa. Käytännössä kustannukset voisivat olennaisesti siirtyä tuottajavastuullisilta yrityksiltä ja yhteisöiltä julkisomisteisen jätehuollon kannettavaksi tai ainakin syntyisi kannustin siirtää näitä kustannuksia. Tämä kysymys pitäisi ehdottomasti ratkaista esimerkiksi jätelain 49 a-b § muutoksin tai vastaavin uusin lisäyksin, jotta tuottajavastuun alaisille toimijoille syntyy velvoite korvata tuottajavastuullisen jätteen esilajittelun huomattavat kustannukset.

Alhoniemi Olli-Antti
Westenergy Oy

Ripatti Juha
Westenergy Oy